

การศึกษาการควบคุมภายในวงจรการจัดซื้อของ
ธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

The Study on Internal Control of Procurement Cycle of
Hotel Business in Mueang Chiangmai District,
Chiangmai Province

สุกัญญา ทำทอง *

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการควบคุมภายในวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการควบคุมภายใน ด้านการจัดซื้อสินค้า ด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือ ด้านการควบคุมเงินสดจ่าย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มประชากร จำนวน 52 ชุด ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

ด้านการควบคุมภายใน พบว่า ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อตามหลักการควบคุมภายใน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดซื้อสินค้า พบว่า ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อด้านการจัดซื้อ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

* บทความจากการค้นคว้าอิสระ ในหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชีการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ, Suk.tumtong@gmail.com.

ด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือ พบว่า ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อ
ด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือ โดยรวมเฉลี่ยมีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับ ควร
ปรับปรุง

ด้านการควบคุมเงินสดจ่าย พบว่า ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อ
ด้านการควบคุมเงินสดจ่าย โดยรวมเฉลี่ยมีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก

การศึกษานี้ ทำให้ทราบถึงการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมใน
เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะได้เป็นแนวทางการ
วิจัยในครั้งต่อไป และนำไปสู่แนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานด้าน
การควบคุมภายในวงจรจัดซื้อที่เหมาะสมแก่ธุรกิจโรงแรมให้มีการดำเนินงานที่มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ธุรกิจ และ
บุคคลต่างๆ ต่อไป

คำสำคัญ : การควบคุมภายใน, วงจรการจัดซื้อ, ธุรกิจโรงแรม

Abstract

This study aims to study internal control of procurement cycle of hotel business in Mueang Chiangmai District, Chiangmai Province, comprising 4 aspects i.e. internal control principle, procurement, inventory control and cash outflow control, respectively. The data collection tool was questionnaire, a total of 52 sets. The data collected from the population was proceeded by the Statistical Package. The statistics for data analysis included percentage, mean and standard deviation. The study results of internal control of procurement cycle of hotel business in Mueang Chiangmai District, Chiangmai Province, were summarized as follows.

Regarding internal control principle, it was found that most population had internal control of procurement cycle in line with internal control principle at the high level.

Regarding procurement, it was found that most population had internal control of procurement cycle on procurement at the high level.

Regarding inventory control, it was found that most population had internal control of procurement cycle on inventory control at the improvement level.

Regarding cash outflow control, it was found that most population had internal control of procurement cycle on cash outflow control at the high level.

This study revealed internal control of procurement cycle of hotel business in Mueang Chiangmai District, Chiangmai Province. The study results will be a guideline for next studies and for properly setting plans, improving and developing internal control of procurement cycle for hotel business. It will enhance efficiency and effectiveness of business operation resulting in direct and indirect benefits to the business and related persons.

Keywords : Internal Control, Procurement Cycle, Hotel Business

1. บทนำ

ธุรกิจโรงแรมเกิดขึ้นจากความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของมนุษย์ ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีสถานที่หยุดพักค้างแรม ในประเทศไทย เริ่มมีแห่งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 และได้มีการพัฒนาการเสนอบริการให้ความสะดวกสบายแก่ลูกค้า ตลอดจนมีการดำเนินงานตามรูปแบบของมาตรฐานนานาชาติดังเช่น โรงแรมโอเรียนเต็ล เป็นโรงแรมที่สร้างขึ้นในยุคแรกๆ และได้รับคัดเลือกเป็นโรงแรมที่ดีที่สุดของโลกหลายปีติดต่อกันจวบจนถึงปัจจุบัน (ทราเวล แอนด์เลเซอร์, 2556) ธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยได้รวมตัวตั้งขึ้นเป็นสมาคมโรงแรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมโรงแรมตลอดจนธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของจังหวัดในภาคเหนือที่มุ่งส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งยังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เนื่องจากความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางด้านธรรมชาติอันงดงาม ด้าน

ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชาวเชียงใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์น่าประทับใจ และความพร้อมในเรื่องสถานที่พักและบริการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ที่หลากหลาย เป็นที่ดึงดูดคนมาท่องเที่ยวนับล้านคนในแต่ละปี (จังหวัดเชียงใหม่, 2555) ทำให้มีที่พักอาศัยสำหรับรับรองให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการ ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 157 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555)

การควบคุมภายในเป็นสิ่งที่สำคัญมากของธุรกิจโรงแรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงจรการจัดซื้อเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในธุรกิจ หากธุรกิจมีระบบการควบคุมภายในที่ไม่รัดกุม ไม่มีประสิทธิภาพจะมีผลต่อการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน เพราะฉะนั้นธุรกิจโรงแรมต้องสร้างระบบการควบคุมภายในของวงจรจัดซื้อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินงานหรือมาตรการต่างๆ ในการดูแลรักษาทรัพย์สินของกิจการและความเชื่อถือได้ของข้อมูลเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยง่ายในขั้นตอนการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการควบคุมภายในของวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการควบคุมภายในของวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรม

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการควบคุมภายในของวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยมุ่งเน้นระบบการควบคุมภายในของวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ทางด้านเอกสาร

หลักฐานต่างๆ โดยจะทำการศึกษาการปฏิบัติงานจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นภายในธุรกิจโรงแรม

3.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วยกลุ่มธุรกิจโรงแรมที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ 100 ห้องขึ้นไปในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 53 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตุลาคม, 2555: ออนไลน์)

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 เพื่อให้ทราบถึงการควบคุมภายในของวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

4.2 เพื่อให้ผู้บริหารนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบจัดซื้อตลอดจนนำไปใช้วางแผนการดำเนินงานของการควบคุมภายในวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5.1 ลักษณะโดยทั่วไปของธุรกิจโรงแรม (ชูศรี เทียศิริเพชร, 2545)

ธุรกิจโรงแรม หมายถึง สถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งเพื่อหารายได้จากผู้เข้าพัก โดยต้องมีการขายอาหารและเครื่องดื่มตามความต้องการของผู้เข้าพัก

ธุรกิจโรงแรมเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการและมีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพราะเป็นธุรกิจที่อำนวยความสะดวกสบายและบริการต่างๆ ให้แก่ผู้เดินทางและนักท่องเที่ยว ประเทศที่พัฒนาหรือกำลังพัฒนาต่างมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวกันอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจส่วนรวมในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยมีการนำเข้าเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก การสร้างงาน การกระจายรายได้และความเจริญสู่ท้องถิ่น ธุรกิจโรงแรมยังสามารถแบ่งประเภทได้หลายรูปแบบ โดยอาจแบ่งตามลักษณะการเข้าพัก

ตามการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงแรม ตามขนาดของโรงแรม และตามทำเลที่ตั้งของโรงแรม

5.2 แนวคิดการควบคุมภายใน

ระบบการควบคุมการควบคุมภายใน (จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2548) หมายถึง นโยบายและวิธีการปฏิบัติซึ่งผู้บริหารของกิจการกำหนดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้บริหารที่จะทำให้เกิดความมั่นใจเท่าที่จะสามารถทำได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบการทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องและความครบถ้วนของการบันทึกบัญชี และการจัดทำข้อมูลทางการเงินเชื่อถือได้อย่างทันเวลา

5.3 กระบวนการควบคุมภายในระบบจัดซื้อ (ชาลินี ปลุกผลงาม, ณรงค์อุดมเลิศ และ วชิระ บุญยเนตร, 2555)

ระบบจัดซื้อควรเป็นระบบที่มีการทำงานภายใต้หลักการควบคุมภายในที่ดีเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ในทุกขั้นตอนและกระบวนการของการจัดซื้อจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและกระบวนการที่จำเป็นสำหรับการได้รับสินค้าหรือบริการสำหรับประกอบธุรกิจ ระบบจัดซื้อประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังต่อไปนี้

5.3.1 การแจ้งการจัดหาและการขอซื้อ (Processing Purchase Order)

ระบบการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมจะเริ่มต้นเหมือนกับธุรกิจอื่นๆ โดยทั่วไป กล่าวคือ เมื่อมีการแจ้งความต้องการสินค้าและบริการไปยังผู้มีอำนาจอนุมัติความต้องการสินค้าและบริการแล้ว จากนั้นแผนกจัดซื้อจะคัดเลือกผู้ขายโดยควรจะมีผู้ขายอย่างน้อย 3 ราย แล้วเลือกเพียง 1 ราย โดยที่กิจการจะได้รับสินค้ามีคุณภาพดีที่สุดและราคาต่ำที่สุด ขั้นตอนนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความเสี่ยงของกิจการที่ต้องเผชิญเป็นอันดับแรก กล่าวคือ หากจุดเริ่มต้นเกิดความเสี่ยงแล้ว กระบวนการปฏิบัติงานหลังจากนั้นอาจต้องได้รับความเสี่ยงตามไปด้วย ความเสี่ยงที่สำคัญในการแจ้งจัดหาหรือการขอซื้อ รายละเอียดที่สำคัญที่

เป็นต้นเหตุของปัญหาในลำดับต่อไป คือการกำหนดคุณลักษณะของสินค้าและบริการ การกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดหา ซึ่งตรงส่วนนี้จะขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละกิจการ

5.3.2 การตรวจรับสินค้า (Receiving goods and service)

ขั้นตอนการตรวจรับสินค้าหรือบริการของกิจการจากผู้ขายนั้นถือว่าเป็นจุดที่สำคัญต่อการการจัดซื้อ เนื่องจากกิจการต้องรับภาระหนี้สินที่เกิดจากการรับสินค้าหรือบริการ เป็นขั้นตอนที่ทำการตรวจนับสินค้าหรือบริการเพื่อยืนยันว่าการจัดซื้อเป็นไปตามที่ได้รับอนุมัติไว้หรือไม่ ดังนั้นความเสี่ยงในจุดนี้จะน้อยกว่าการแจ้งให้มีการจัดซื้อหรือสั่งซื้อ รายละเอียดที่สำคัญของแผนกตรวจรับสินค้าต้องตรวจสอบ เช่น จำนวนของสินค้าตรงตามที่สั่งซื้อ คุณภาพของสินค้า และเอกสารการสั่งซื้อมีลายเซ็นจากผู้มีอำนาจ เป็นต้น การตรวจรับสินค้า ผู้ตรวจรับสินค้าควรแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้กำหนดลักษณะของสินค้าและบริการและการตรวจรับ และการอนุมัติให้มีการรับของ เป็นต้น

5.3.3 การจัดทำเอกสาร (Procurement document)

การจัดทำเอกสารเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากการตรวจรับสินค้า การจัดทำเอกสารและบันทึกรายการชำระระบบทำจ่ายเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ กล่าวคือเป็นกระบวนการที่ทำการยอมรับการเป็นลูกหนี้โดยสมบูรณ์ของผู้ขาย ดังนั้นหลังจากได้รับเอกสารจากผู้ขายแล้วกิจการควรทำการบันทึกข้อมูลทันทีที่มีการตรวจรับสินค้าและบริการเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งมีการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร หากมีความผิดพลาดของการจัดทำเอกสารแล้วจะมีผลกระทบต่อรายงานการเงินและฐานะทางการเงินของกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจ่ายชำระหนี้ที่ไม่ถูกต้องสูงหรือต่ำไปจากความเป็นจริง ดังนั้นธุรกิจต้องจัดทำเอกสารด้วยความรอบคอบโดยการตรวจรายละเอียดของเอกสาร เช่น วันที่ เลขที่ของเอกสาร จำนวน ราคาของสินค้าจากนั้นรวบรวมเอกสารตั้งแต่เริ่มต้นเกิดรายการจนกระทั่งก่อนการชำระเงิน เช่น ใบขอซื้อ ใบสั่งซื้อ ใบรับของ ใบกำกับภาษี การส่งคืนสินค้า เป็นต้น รวมทั้งตรวจสอบเอกสารดังกล่าวว่ามีความถูกต้องตรงกันกับใบรับของหรือใบกำกับภาษีหรือไม่ก่อนที่จะมีการจัดทำใบสำคัญส่งจ่ายและการจ่ายชำระเงิน

5.3.4 การจ่ายชำระหนี้ (Processing payment)

การจ่ายชำระหนี้เป็นกระบวนการสุดท้ายของวงจรรายจ่ายหรือสุดท้ายก่อนที่จะถือว่าการจัดซื้อเสร็จสมบูรณ์และเป็นรายการที่มีความสำคัญมากเนื่องจากการจ่ายชำระหนี้ที่ผิดพลาดส่งผลกระทบต่อรายงานทางการเงินและกระแสเงินสดของกิจการ กระบวนการต้องทำการตรวจสอบขั้นสุดท้ายว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกัน เช่น จำนวนหน่วยของการรับของเท่ากับใบแจ้งหนี้ที่ผู้ขายแจ้งเตือนให้มีการชำระหนี้ วันที่ที่ครบกำหนดชำระเงิน เป็นต้น ในหลายกรณีที่ธุรกิจยึดถือเป็นแนวปฏิบัติว่าควรให้ความสำคัญต่อการจ่ายชำระหนี้ นั่น ถือว่าเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากการจ่ายชำระหนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนตรวจสอบเท่านั้น มิใช่เป็นขั้นตอนการดำเนินงานเหมือนขั้นตอนเบื้องต้น ดังนั้นธุรกิจควรบริหารความเสี่ยงการจัดซื้อจัดหาในเบื้องต้นมากกว่าบริหารความเสี่ยงในขั้นตอนสุดท้าย หากมีการให้ความสำคัญในขั้นสุดท้ายจะเป็นเพียงการแก้ไขข้อผิดพลาดมากกว่าการป้องกันข้อผิดพลาด

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราทิพย์ อังอารีย์ (2550) ได้ทำการศึกษากระบวนการควบคุมภายในของธุรกิจเอสเอ็มอีในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีระบบการควบคุมภายในทั้งด้านรายรับและรายจ่าย อันได้แก่การปฏิบัติตามหลักการด้านระบบเอกสารหลักฐานที่เหมาะสมและเพียงพอซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการควบคุมทั้งด้านรายรับและรายจ่าย โดยเฉลี่ยรวมแล้วยังคงต้องทำการปรับปรุง

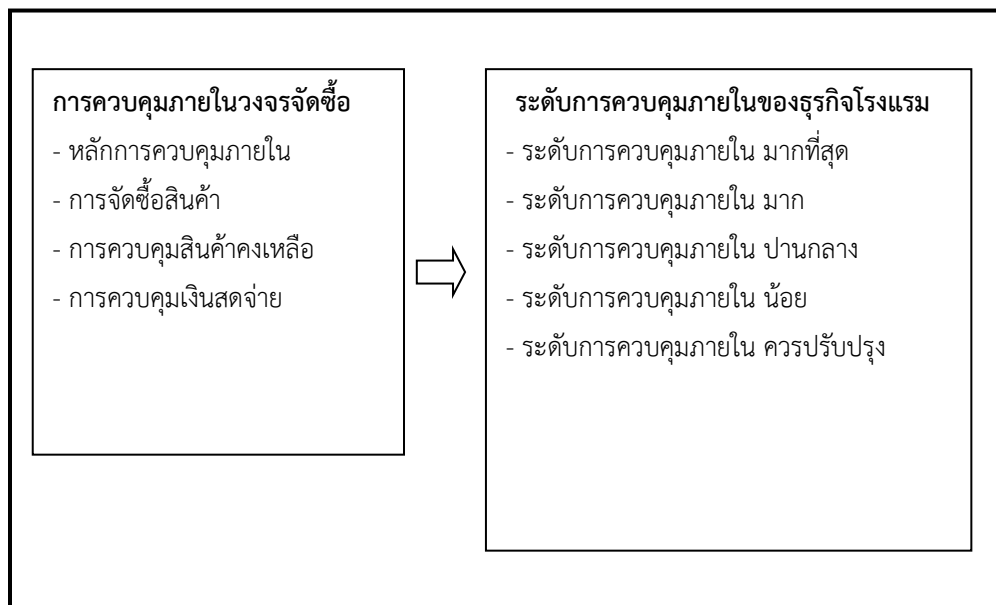
ชาญชัย เมฆศิริ (2545) ได้ทำการศึกษาการควบคุมการจัดซื้อสินค้าในธุรกิจภัตตาคาร กรณีศึกษา ชมรมร้านอาหารและภัตตาคาร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการคัดเลือกผู้ขายสินค้าของธุรกิจภัตตาคารนั้นคัดเลือกจากการตัดสินใจของผู้จัดการหรือเจ้าของกิจการและการรับสินค้าของกิจการนั้นมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของพนักงานจัดซื้อซึ่งเป็นทั้งผู้สั่งซื้อสินค้าและผู้รับสินค้าโดยไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบออกจากกันซึ่งถือว่ามีความเสี่ยงในการทุจริตสูง

วลัยรัตน์ ชื่นธีระวงศ์ (2544) ได้ทำการวิจัยปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาการควบคุมภายใน

ทางการบัญชีทางด้านค่าใช้จ่ายในส่วนของการปฏิบัติงานของแผนกจัดซื้อ โรงแรมที่มีขนาดเกินกว่า 100 ห้อง แต่ไม่เกิน 200 ห้องจะมีปัญหาบ่อยที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาในการคัดเลือกผู้ขายของทางโรงแรมโดยไม่มีการยื่นซองประมูลราคาให้เป็นลายลักษณ์อักษร สาเหตุเนื่องมาจากว่าในการคัดเลือกผู้ขายนั้นทางโรงแรมจะซื้อจากทางร้านที่ทางโรงแรมได้มีการติดต่อกันเป็นประจำ โดยไม่มีการเปลี่ยนผู้ขายเนื่องจากมีการซื้อขายกันมานานทำให้เกิดปัญหาว่าในบางครั้งสินค้าที่ซื้อมาไม่ได้คุณภาพตรงตามที่ต้องการ

5.5 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

การศึกษาการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำหลักการควบคุมภายในของชาลินี ปลุกผลงาม ฌรงค์ อุดมเลิศ และวชิระ บุญเนตร (2555) และทฤษฎีการบัญชีโรงแรม ระบบบัญชีและการควบคุมจากหนังสือประกอบการสอนการบัญชีโรงแรมของ ชูศรี เทียศิริเพชร (2545) มาประยุกต์ปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

6. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การควบคุมภายในวงจรการจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการรวบรวมข้อมูล โดยคำถามในแบบสอบถามมีลักษณะปลายปิดและปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางการควบคุมภายในของ ชูศรี เที้ยศิริเพชร (2545) และพัฒนาข้อคำถามจากแบบสอบถามของ ซาลินี ปลุกผลงาม, ณรงค์ อุดมเลิศและวชิระ บุญเนตร (2555) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานและจำนวนห้องพักของธุรกิจโรงแรม ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรม ซึ่งเกี่ยวกับหลักการควบคุมภายใน การจัดซื้อสินค้าทั่วไป การจัดซื้ออาหารสด การควบคุมสินค้าที่คลังสินค้าและการควบคุมเงินสดจ่าย ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ มีจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 52 แห่ง ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจโรงแรมที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ 100 ห้องขึ้นไปในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (เดิมมี 53 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ได้ปิดกิจการเพื่อปรับปรุงใหม่คือ โรงแรมอมารีนาคา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) การวิเคราะห์ข้อมูลและการหาค่าสถิติในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อวิเคราะห์ การดำเนินงานตามการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรม 4 ด้านคือ ด้านหลักการควบคุมภายใน ด้านการจัดซื้อสินค้า ด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือ ด้านการควบคุมเงินสดจ่าย มาเทียบกับความหมายของเกณฑ์เฉลี่ยและระดับของการควบคุมภายในของธุรกิจ

7. ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถามในธุรกิจโรงแรมจำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุตั้งแต่ 41-50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและทำงานในตำแหน่งผู้จัดการแผนกจัดซื้อมากที่สุด มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป และกลุ่มประชากรมีจำนวนห้องพักตั้งแต่ 100-300 ห้องมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติตามการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านหลักการควบคุมภายใน มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ ประชากรตอบคำถามมีการควบคุมภายในเฉลี่ย 4.40 ข้อ (S.D. = 1.07) โดยมีจำนวนร้อยละของค่าเฉลี่ย 88.10 ซึ่งแสดงว่ามีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับ มาก กลุ่มประชากรให้ความสำคัญในหลักการกำหนดอำนาจหน้าที่สำหรับแต่ละหน่วยงานและตำแหน่งงานและหลักการรักษาทรัพย์สินที่ได้จากการจัดซื้อมากที่สุด

ด้านการจัดซื้อสินค้า มีข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ ประชากรตอบคำถามมีการควบคุมภายในเฉลี่ย 28.77 ข้อ (S.D. = 8.99) โดยมีจำนวนร้อยละของค่าเฉลี่ย 81.46 ซึ่งแสดงว่ามีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก กลุ่มประชากรให้ความสำคัญของการควบคุมภายในหลักการจัดซื้อ สั่งซื้อและตรวจรับสินค้ามากที่สุด

ด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือมีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ประชากรตอบคำถามมีการควบคุมภายในเฉลี่ย 12.23 ข้อ (S.D. = 5.57) โดยมีจำนวนร้อยละของค่าเฉลี่ย 54.07 ซึ่งแสดงว่ามีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง กลุ่มประชากรควรปรับปรุงการควบคุมภายในการจัดทำรายงานสินค้าคงเหลือ หลักการควบคุมอาหารสดและเครื่องดื่ม

ด้านการควบคุมเงินสดจ่าย มีข้อคำถามทั้งหมด 22 ข้อ ประชากรตอบคำถามมีการควบคุมภายในเฉลี่ย 19.17 ข้อ (S.D. = 4.74) โดยมีจำนวนร้อยละของค่าเฉลี่ย 88.52 ซึ่งแสดงว่ามีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับ มาก กลุ่มประชากรให้ความสำคัญของการควบคุมภายในการตรวจสอบเอกสารและรายการ และการจัดเก็บเช็คธนาคารมากที่สุด

8. อภิปรายผลการศึกษา

8.1 ด้านหลักการควบคุมภายใน โดยรวมเฉลี่ยมีระดับการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีระดับของการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามและประเมินผลของระบบการจัดซื้อ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซาลินี ปลุกผลงาม, ณรงค์ อุดมเลิศ และ วชิระ บุญเนตร (2555) ในการศึกษาแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของระบบจัดซื้อจัดหา ที่พบว่ากลุ่มประชากรให้ความสำคัญในระดับน้อยต่อหลักการควบคุมภายในระบบจัดซื้อในด้านการติดตามและประเมินผลของระบบการจัดซื้อ

8.2 ด้านการจัดซื้อสินค้า โดยรวมเฉลี่ยมีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีระดับของการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือ ด้านการพิจารณาคัดเลือกผู้ขาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วลัยรัตน์ ชื่นธีระวงศ์ (2544) ในการศึกษาปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาของการปฏิบัติงานของแผนกจัดซื้อที่พบคือ ในการคัดเลือกผู้ขายนั้นทางโรงแรมไม่มีการยื่นของประมูลราคาให้เป็นลายลักษณ์อักษร สาเหตุเนื่องจากว่าในการคัดเลือกผู้ขายนั้นทางโรงแรมจะซื้อจากทางร้านที่ทางโรงแรมได้มีการติดต่อเป็นประจำ โดยไม่มีการเปลี่ยนผู้ขายเนื่องจากมีการซื้อขายกันมานาน

8.3 ด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือ โดยรวมเฉลี่ยมีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับควรปรับปรุง ประเด็นที่กลุ่มประชากรควรปรับปรุงคือ ด้านการควบคุมสินค้าที่คลังสินค้าในส่วนของการจัดทำรายงานและการควบคุมภายในด้านการควบคุมสินค้าอาหารสดและเครื่องดื่ม ซึ่งให้เห็นว่าการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมยังคงต้องปรับปรุงระบบการควบคุมภายในที่สำคัญต่างๆ ภายใต้การปฏิบัติงานด้านการควบคุมสินค้าคงเหลือ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของธุรกิจได้ มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของวลัยรัตน์ ชื่นธีระวงศ์ (2544) ในการศึกษาปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมต้นทุนอาหารและเครื่องดื่มพบว่าพนักงานไม่ปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายในทำให้ต้นทุนของอาหารที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และ

เมื่อสิ้นเดือนมีการตรวจนับสินค้าคงเหลือจึงทำให้ยอดของสินค้าคงเหลือที่มีอยู่จริงไม่ถูกต้อง ไม่ตรงกับรายงานสินค้าคงเหลือ

8.4 ด้านการควบคุมเงินสดจ่าย โดยรวมเฉลี่ยมีระดับของการควบคุมภายในอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่กลุ่มประชากรมีระดับของการควบคุมภายในน้อยที่สุดคือ การควบคุมการจ่ายเงินสดย่อย ซึ่งให้เห็นว่าการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมบกพร่องประเด็นที่สำคัญของการควบคุมเงินสดจ่าย คือด้านการสุ่มตรวจนับวงเงินสดย่อยที่ผู้รักษาเงินโดยไม่แจ้งล่วงหน้าและการรายงานข้อผิดพลาดที่เกิดจากการตรวจนับเงินสดย่อย

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มประชากรโดยรวมทั้งหมดให้ระดับความสำคัญการควบคุมภายในด้านการควบคุมเงินสดจ่าย มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักการควบคุมภายใน ด้านการจัดซื้อสินค้า และ การควบคุมสินค้าคงเหลือ ตามลำดับ

9. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาการควบคุมภายในวงจรจัดซื้อของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

9.1 หลักการควบคุมภายใน เนื่องจากการควบคุมภายในประกอบไปด้วยนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนั้นธุรกิจควรออกแบบนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานไว้อย่างรัดกุมและยึดไว้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ดี ตลอดจนควรมีการจัดฝึกอบรมพนักงานเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน รวมถึงมีการประเมินการติดตามผลการปฏิบัติตามหลักการควบคุมภายในอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9.2 การจัดซื้อสินค้า ควรกำหนดให้ผู้ขายยื่นใบเสนอราคาเพื่อเปรียบเทียบกับราคาจากผู้ขายอย่างน้อย 2-3 รายต่อการสั่งซื้อแต่ละครั้ง ตลอดจนควรมีการสำรวจราคากลางจากตลาดเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับราคาจากผู้ขายเสนอ รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลของระบบจัดซื้อ เช่น การประเมินผู้ขาย การประเมินประสิทธิภาพของสินค้า

เป็นต้น และจัดทำรายงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานและป้องกันการทุจริต

9.3 การควบคุมสินค้าคงเหลือ ควรมีการจัดทำป้ายติดเนื้อสัตว์ (Meat Tag) กับเนื้อแต่ละชนิดเพื่อจะทำให้ทราบรายละเอียดของเนื้อสัตว์รวมถึงการจัดเก็บเนื้อควรมีการเรียงลำดับเข้าก่อนออกก่อนและทุกสิ้นเดือนควรมีการตรวจนับอาหารสดคงเหลือที่มีอยู่จริง พร้อมจัดทำรายงานอาหารสดคงเหลือเพื่อจะทำให้ทราบจำนวนคงเหลือที่แท้จริง เครื่องดื่มที่มีราคาแพงควรมีการตรวจนับปริมาณคงเหลือทุกวันและในการเบิกชดเชยเครื่องดื่มควรมีการนำขวดเปล่ามาคืน เพื่อลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานและป้องกันการทุจริต

9.4 การควบคุมเงินสดจ่าย ควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้จัดทำและผู้อนุมัติเช็คออกจากกัน และแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างการจ่ายเงินออกจากการรับเงิน การรักษาเงินและการบันทึกบัญชี รวมถึงควรมีการตรวจสอบเอกสารการจ่ายเงินอย่างละเอียด ถูกต้อง ครบถ้วนและหลังจากการจ่ายเงินแล้วทุกครั้งควรมีการทำเครื่องหมายเพื่อป้องกันการจ่ายซ้ำ เสมอ เพื่อลดความผิดพลาดและป้องกันการทุจริต

ดังนั้นธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการควบคุมภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดซื้อ เพื่อป้องกันการทุจริตและลดข้อผิดพลาดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น กล่าวคือ ธุรกิจควรมีการจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานภายใต้หลักการควบคุมภายในที่ดีไว้เป็นบรรทัดฐานให้พนักงานปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดและควรมีการตรวจสอบว่าพนักงานมีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่มีอยู่หรือไม่อยู่เสมอ เพื่อให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). ข้อมูลโรงแรมจังหวัดเชียงใหม่ [ออนไลน์].
 ค้นเมื่อ : 25 ตุลาคม. จาก <http://thai.tourismthailand.org>.
- คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์. (2547). รายงานผลการประเมินองค์ประกอบ
 ของมาตรฐานการควบคุมภายในระดับองค์กร. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราทิพย์ อังอารีย์. (2550). “การศึกษาระบบการควบคุมภายในของธุรกิจเอสเอ็มเอส
 ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าด้วยตนเอง
 บัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพ.
- จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะและศิลปพร ศรีจันทเพชร. (2548). การควบคุม
 ภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที พี เอ็น เพรส.
- ชาญชัย เมฆศิริ. (2545). “การควบคุมการจัดซื้อสินค้าในธุรกิจภัตตาคาร”. การค้นคว้า
 อิสระบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาลินี ปลุกผลงาม, ณรงค์ อุดมเลิศและวชิระ บุญยเนตร. (2555). “การให้ความสำคัญการ
 ควบคุมภายในและแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของระบบจัดซื้อจัดหา”.
 วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
 ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2), 136-157.
- ชูศรี เทียศิริเพชร. (2545). การบัญชีโรงแรม ระบบบัญชีและการควบคุม. กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- นราศรี ไวนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 10).
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์พรต ฉัตรภรณ์และวชิระ บุญยเนตร. (2554). เอกสารประกอบคำสอนรายวิชาวิจัย
 ทางการบัญชี. คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร: เชียงใหม่.
 มหาวิทยาลัยพายัพ.
- วลัยรัตน์ ชื่นธีระวงศ์. (2544). “ปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชีของธุรกิจโรงแรม
 ในจังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าอิสระบัณฑิต มหาวิทยลัยเชียงใหม่.

